

IGNAZ RICHTER
a
MĚŠŤANSKÁ ŠKOLA
V DOLNÍM PODLUŽÍ

SANDRA BERÁNKOVÁ a LUCIE HORÁKOVÁ

2013 - 2014

PODĚKOVÁNÍ:

Chtěly bychom poděkovat panům O. Liškovi, T. Liškovi a J. Rydvalovi za cenné informace k tématu naší práce.

OBSAH:

PODĚKOVÁNÍ

IGNAZ RICHTER 4

IGNAZ RICHTER - SICHENHAUS 5

STAVBA MĚŠŤANSKÉ ŠKOLY 5

ZDROJE 7

PŘÍLOHY

IGNAZ RICHTER

- zakladatel firmy Ignaz Richter, narozen v roce 1790 Horní Chřibská a zemřel roku 1851 (61 let)
- firma byla založena roku 1816 v Niedergruntu (Dolní Podluží)
- tkalcovna na bavlnu (převážně látka na kalhoty)
- zpočátku jen závislá na ručním zpracování
- synům Ignazi a Antonovi předal vysoce výkonnou, prosperující továrnu
- v roce 1858 proběhla modernizace továrny
- po smrti syna Ignaze převzal firmu mladší bratr Anton
- továrna byla stále zdokonalována, to vedlo ke kvalitnějším výrobkům a pozdějšímu vývozu do ciziny- pod názvem „Richter Samet“
- Anton Richter zemřel 16. ledna 1878 (62 let), firmu předal svým synům (Antonovi a Ignázi)
- výroba bavlněných látek kalhoty trvala v omezeném množství do roku 1880, poté byla ukončena
- majitelé firmy se začali věnovat výrobě kvalitního sametu → zařadil se mezi velkopřemyslové závody v celé Rakouskouherské monarchii
- po odstoupení Ignaze Richtera v roce 1886 pod vedením Antona měla firma výrazný odbyt
- r. 1895 rozšíření o vedlejší závod v České Lípě
- po smrti Antona 12. 11. 1905 (57) vedl továrnu další z rodiny- Richard Richter
- sociální zázemí pro dělníky bylo také na dobré úrovni, továrna nabízela 10 obytných domů, obvykle zde dělníci pracovali 40-60 let
- potíže nastaly za 1. sv. války - změna látek pro uniformy
- po 1. sv. válce a rozpadu Rakouska- Uherska boj s německým textilním průmyslem
- 23. 11. 1923 zemřel bývalý spolujednatel firmy Ignaz Richter
- 25. 8. 1924 nástup Waltera Richtera
- 1. 1. 1937 nástup syna Waltera Richtera (Walter Richter - 5. generace)
- podzim 1938 opět výrobní problémy, během války vyráběli opět pouze nejpotřebnější zboží
- výroba sametu byla zcela zastavena, nedošlo k oslavě 125. výročí (existence 1816 - 1941) kvůli válce

- po skončení války byly všechny textilky sloučeny pod názvem Velveta

IGNAZ RICHTER - SICHENHAUS

Firma Ignaz Richter nechala v roce 1904 postavit tzv. Siechenhaus - chorobinec (ústav pro staré lidi). Firma ho chtěla věnovat obecnímu úřadu v Niedergruntu (Dolním Podluží), zastupitelé ho však odmítli s odůvodněním, že nebude mít žádné využití. Pravý důvod nepřijetí daru byl však nedostatek finančních prostředků.

Využití:

- 2 byty pro zaměstnance I. Richter
- od 1908 do 1937 praxe MUDr. Hans Jungnickel (obvodní lékař pro Chřibskou a Podluží)
- v nejvyšším patře velký sál s lůžky, kde každý druhý týden sloužil mši svatou evangelický nebo katolický kněz
- během 1. sv. války - lazaret (800 zraněných vojáků), prostředky na zotavení hradil Richter
- před 2. sv. válkou - zemědělská odborná škola, za války zde bydleli rodiny vybombardovaného Porůří
- internát a domov pro zdravotně postižené dívky - návštěvy keramické dílny Dětského domu v Žitavě
- paní Wittig- vedoucí keramické dílny vše po vypálení v peci přivezla
- z finančních důvodů zrušen
- květen 2004 - 15 bytových jednotek

STAVBA MĚŠŤANSKÉ ŠKOLY (1902 - 1904)

V Praze daly souhlas ke zřízení dívčí měšťanské školy v Niedergrundu (Dolní Podluží), nejdříve se to dozvěděl nový ředitel 2. září 1902 z Libereckých novin. Úřední oznámení přišlo až o několik dní později. Muselo se začít řešit mnoho problémů. Národní škola byla zredukována na 5 tříd. Pro dívčí měšťanskou školu, která měla zahájit vyučování 1. září 1903, byly zřízeny v přízemí budovy 2

třídy. Bylo tam však málo místa, zvláště po tom, což již byly zde zřízeny 3 třídy

třídy. Bylo tam však málo místa, zvláště po tom, což již byly zde zřízeny 3 třídy chlapecké měšťanské školy. Vedení dívčí měšťanské školy bylo přiděleno řediteli Josefu Fritschemu, obě měšťanské školy mělo jedno vedení. Učitelský sbor byl však rozdělen. Nejdříve se přepokládalo, že pro dívčí měšťanskou školu budou přijaty 2 učitelky. Na návrh obecního zastupitelstva bylo rozhodnuto, aby místa byla obsazena muži. Místní školská rada si byla vědoma, že bude obtížné nalézt zkušené učitelky, které by byly ochotné učit na vesnické škole. Přeci jen na počátku 20. století byla rovnoprávnost mužů.

V roce 1897 se obec rozhodla o stavbě nové školní budovy a tak k tomuto účelu zakoupila pozemek za 4 500 korun. Ve stavebním výboru byli: Franz Stolle, Anton Richter, Gustav Brass, Johann Eduard Klaus a Josef Fritsche. Tento výbor se rozhodl navštívit a prohlédnout si některé nově postavené školy a vypracovat rozpočet. Zástupci navštívili školy ve Varnsdorfu, v Rumburku, v Jiříkově a Šluknově. Obývací pokoj rodiny Fritscheho se brzy podobal víc kanceláři architekta, než-li pokoji ředitele měšťanské školy. Nová školní budova měla mít 6 tříd, z toho 3 pro chlapce a 3 pro dívky. Jako rezerva byly určeny 2 místnosti, které měly sloužit jako třídy pro speciální výuku. Další 3 místnosti určeny pro úschovu pomůcek.

Muselo se dbát na to, aby okny vnikalo dostatek světla. V té době ještě v Niedergrundu neexistoval vodovod. Musela být proto vyhloubena studna a každý kbelík vody potřebný k čištění tabulí nebo mytí rukou, musel být na dvoře napumpován a donesen. Zřídit si vlastní rozvod vody pro obě školy nemohlo být také uskutečněno, protože v obci nebyl ještě elektrický proud, potřebný pro pohon elektrického čerpadla. Tyto problémy znemožňovaly také výstavbu moderního WC. Toalety tedy musely být co nejvíce vzdáleny od tříd, aby se zabránilo vyrušování při vyučování zápachem. Fasáda školy měla být jednoduchá a přirozená. Od aktuálních ozdob současného moderního slohu Jugendstil secese, mělo být upuštěno. Na první pohled tedy měla škola působit jak uvnitř, tak i z venku jednoduchostí, ale účelností. Škola v Niedergrundu měla být v celém kraji vzorem, jako moderní školní budova. Pracovní den ředitele trval při sporém světle petrolejové lampy často až do noci. Spoustu jednání se konalo v bytě ředitele. Na konci roku 1902 pokročily přípravné práce tak daleko, že mohl být dán příkaz architektovi, aby vypracoval stavební plán a předložil předběžný rozpočet. Rozpočet na celkový projekt byl odhadovaný na 130 000 korun. V květnu 1903 byl při slavnostním obřadu položen základní kámen.

Koncem července 1904 byly všechny zednické práce ukončeny, topení nainstalováno. Měsíc srpen určen pro úklidové práce a vybavení budovy. V posledním prázdninovém týdnu se měšťanská škola přestěhovala do nové budovy. 1. září 1904 se konalo slavnostní otevření a předání školy.

ZDROJE

Ústní sdělení panů O. Lišky, T. Lišky aj. Rydvala

Obrazové materiály:
fotografie pořízené námi

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA č. 1 Bývalý Sichenhaus - dnes bytový dům

PŘÍLOHA č. 2 Současná podoba Základní školy v Dolním Podluží - první stupeň

PŘÍLOHA č. 3 Současná základní škola v Dolním Podluží - druhý stupeň

PŘÍLOHA č. 4 Pamětní list ke 100. výročí založení chlapecké měšťanské školy
v Dolním Podluží

PAMĚTNÍ LIST

ke
100. výročí založení chlapecké měšťanské školy
v DOLNÍM PODLUŽÍ

Založení měšťanské školy bylo nutností a následkem hluboko sahajících změn v průběhu 19. století. Z rukodělných dílen se postupně vyvíjely první továrny, ve kterých byla lidská síla nahrazena silou parní. V chaloupkách tkalců přestával pracovat jeden stávk za druhým a z tkalců se stávali tovární dělníci. Industrializace starých seelských a tkalcovských vesniček měla dva vlivy na vývoj školy:

za první - vzdělanost v 18. století zdaleka již nestačila nárokům industrializační společnosti,

za druhé - s rostoucím průmyslem narůstaly také daňové příjmy obcí a tím finanční možnosti podporovat školy a platit učitele.

Cisář František I. v r. 1817, tedy krátce po osvobození od Napoleonského nadvlády, zavedl školní povinnou docházku do 15 let. Předtím sestávala školní povinnost jen do 12 let.

Nová doba vyžadovala ale také nový obsah školního vyučování. Základní znalosti čtení, psaní a jednoduchého počítání již nestačily k ovládnutí moderní techniky a široce se rozvíjejícímu obchodu jak v tuzemsku, tak i do ciziny.

Na zasedání obecního zastupitelstva dne 7. 2. 1894 dal Franz Stolle podnět ke zřízení měšťanské školy v Dolním Podluží. Omezením pouze na měšťanskou školu pro chlapce odpovídalo tehdejšími společenským poměrům. Obecní výbor pak dne 14. 3. 1894 rozhodl podniknout příslušné kroky. Cisársko - královská zemská rada pro království České v Praze dne 13. 2. 1896 žádosti obce vyhověl.

Protože v té době ještě nestála budova měšťanské školy, ta byla postavena v roce 1904, vyučování muselo být zahájeno v náhradních prostorách. A tak okamžitě po schválení žádosti se přikročilo ke zřizování prvního dvou tříd v budově dnešní obecní školy.

Do 1. třídy (6. škol. rok) bylo přijato 33 žáků, z toho: 24 z Dolního Podluží včetně Kateřinek a Světlín, 4 z Horního Podluží, 3 z Jiřetína a 2 ze Studanky.

Do 2. třídy (7. škol. rok) bylo přijato 33 žáků, z toho: 24 z Dolního Podluží, 3 z Horního Podluží, 5 z Jiřetína a 1 až ze Chrábské.

Jako ředitel byl povolán Johann Grünwald, narozen v Niederehenbergu u Rumburka.

1. září 1896 byla chlapecká měšťanská škola slavnostně otevřena. Nejdříve se v místním kostele konaly bohoslužby a pak ve škole za přítomnosti starosty a vážených občanů bylo slavnostně zahájeno vyučování. Obec tím získala v rámci okolních obcí významného postavení. Tím byly také zapomenuty časy, kdy Jiřetín ovlivňoval církevní a školské záležitosti naší obce.

Dnešním dnem t. j. 2. 9. 1996, vstupujeme do druhého století trvání měšťanské školy v naší obci. Vážme si díla, kterého pro nás, pro naše děti a pro naši budoucí generaci vytvořili naši předkové. Přejme jí, aby nadále sloužila jen k výuce a ke vzdělávání mladých občanů a aby již nikdy z nich nepoznaly časy násilí, nenávisli a lidské zloby.

Za spolek **DOMOVNA**
zpracoval Oldřich Liška